

Závěr

V průběhu historie lidstva zvláště během posledních 200 let šel technologický rozvoj prudce vzhůru. Tento rozvoj však doprovázely i negativní vlivy na životní prostředí a to především zvyšování skleníkových plynů v atmosféře, čímž dochází podle teorií vědců a klimatologů ke globálnímu oteplování. V rámci Rámcové úmluvy OSN o změnách klimatu byl přijat Kjótský protokol, který uložil státům, aby snížily produkci emisních plynů o 5,2%. Každý ze států, které ratifikovaly Kjótský protokol, má svoji hodnotu o kterou má povinnost snížit produkci emisních plynů. Česká republika má povinnost snížit emise skleníkových plynů o 8 %.

Jedním z hlavních zdrojů zvyšování emisí skleníkových plynů v atmosféře je spalování fosilních paliv. Fosilní paliva představovala v minulosti a ve většině států dnes hlavní zdroj na výrobu elektrické energie. V důsledku snižování emisí skleníkových plynů je třeba najít jinou alternativu k výrobě elektrické energie, která je šetrnější k životnímu prostředí. Jako možnosti k nahrazení fosilních zdrojů se nabízí využití jaderné energie či výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. V případě jaderných elektráren pomalu dochází k překonání obav, způsobených výbuchem jaderné elektrárny v Černobylu, a v budoucnu by měli být jedním z hlavních zdrojů šetrné elektrické energie. Velkou podporu má další zdroj elektrické energie – obnovitelné zdroje energie. Oproti jaderné energii jsou bezpečné a také se vyznačují šetrností vůči životnímu prostředí. Obnovitelné zdroje energie (energie vzduchu, vody, slunce, biomasy, geotermální energie a energie přílivu a odlivu) jsou vysoce nákladné na výstavbu a jejich účinnost v porovnání s elektrárnami na fosilní a jaderná paliva je nízká. Nelze předpokládat, že by se obnovitelné zdroje v budoucnu staly hlavním zdrojem elektrické energie, přesto jejich podpora a rozvoj uleví životnímu prostředí, když alespoň z části nahradí spalování fosilních paliv.

S ochranou klimatu se ztotožňuje i energetická politika EU, která je založena na třech pilířích: boj proti změně klimatu, snížení vnější závislosti EU na energetických dodávkách ropy a zemního plynu, podpora konkurenceschopnosti. Strategické cíle byly stanoveny pouze v prvním pilíři, a to stanovení snížení emise skleníkových plynů, kdy by EU měla v rámci mezinárodních vyjednávání snížit emise skleníkových plynů o 30

%, samotná EU bez ohledu na ostatní státy by měla snížit emise skleníkových plynů o 20 %, dále bylo stanoven 20 % podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové konečné spotřebě energie v EU, 10 % podíl biopaliv na celkové spotřebě nafty a zemního plynu v každém členském státě EU. Splnění těchto cílů chce EU dosáhnout prostřednictvím sekundárních pramenů práva, zejm. směrnic (např. směrnice o podpoře OZE, směrnice o biopalivech) či prostřednictvím podpůrných programů (např. Program inteligentní energie I, II.). Pro podporu obnovitelných zdrojů energie je nejdůležitější směrnice č. 2001/77/ES, která ve své preambuli odkazuje na cíl stanovený Kjótským protokolem. Cílem této směrnice je, aby do roku 2010 byl podíl energie z OZE na celkové energii EU ve výši 21%. Jednotlivým členským státům jsou stanoveny indikativní cíle, které mají splnit. Členské státy si samy určí způsob podpory a nástroje k tomu, aby dosáhli svého indikativního cíle.

Stejné principy, na kterých je založena energetická politika EU, obsahuje i Státní energetická koncepce ČR, jakožto hlavní politický dokument upravující vývoj energetiky v ČR do roku 2050. ČR jakožto členský stát EU má povinnost splnit cíle stanovené v sekundárních právních aktech EU. V oblasti obnovitelných zdrojů byla do českého právního řádu transponována směrnice o podpoře OZE zákonem o využívání OZE, prostřednictvím něhož musí ČR do roku 2010 splnit indikativní cíl podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v České republice ve výši 8 %. V roce 2008 dosáhla podílu ve výši 5,18% obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě energie a s přihlédnutím k ročnímu zvyšování tohoto podílu, se dá předpokládat, že Česká republika do roku 2010 nesplní svůj indikativní cíl. Tímto zákonem jsou dále stanoveny dva systémy podpory – systém výkupních cen a zelené bonusy. V případě výkupních cen má provozovatel distribuční nebo přenosové soustavy povinnost vykoupit od výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů veškerou vyrobenou elektřinu za pevně stanovené ceny. Tento systém je výhodnější pro výrobce elektřiny, který má zaručen odbyt elektřiny za stanovenou cenu. V případě podpory zelenými bonusy nabídne výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů svoji elektřinu na trhu obchodníkovi s elektřinou, od kterého obdrží tržní cenu a k této ceně ještě výrobce obdrží od provozovatele distribuční soustavy prémii v podobě zeleného bonusu. V tomto případě výrobce jde do rizika v tom, že nemá zaručen odkup své elektřiny, tuto nejistotu však

má kompenzovanou možností vyššího příjmu než v případě výkupních cen. Doplňkovou podporou ke dvěma výše zmíněným je osvobození od daně z příjmu v případě provozu některých obnovitelných zdrojů. Ústředním orgánem státní správy, který stanoví podmínky pro určení výkupních cen a pravidla pro získání zelených bonusů je Energetický regulační úřad.

Výše podílu elektrické energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie byla v roce 2008 5,18%. Elektrická energie získávaná pomocí vodních elektráren měla v roce 2008 na celkové spotřebě energie podíl ve výši 2,81%. To znamená, že podíl vodní energie na energii z obnovitelných zdrojů je ve výši 54,26%. Tento podíl s největší pravděpodobností již nebude vzrůstat. Přestože je celkový potenciál energie z vodních elektráren využit ze 70%, nejsou v České republice podmínky k vyššímu zvýšení tohoto potenciálu. Většímu využití vodních elektráren v České republice brání tak skutečnost, že většina lokalit vhodných pro výstavbu malé vodní elektrárny je již obsazena, případně se nachází v zátopové oblasti. Z tohoto důvodu nejsou výstavby malých vodních elektráren předmětem zájmu investorů. Sami správci vodních toků nejsou investicím do výstavby vodních elektráren příliš nakloněni.

Stejně jako vodní energie i energie získávaná z větrných elektráren je závislá na přírodních podmínkách. Území České republiky se celkově vyznačuje nízkým větrným potenciálem. Ta část území, která by pro výstavbu větrné elektrárny byla vhodná je však součástí CHKO či území pod ochranou NATURA 2000. Přes svou šetrnost mají větrné elektrárny řadu odpůrců. Vytýkán je zejména domnělý hluk vydávaný větrnou elektrárnou, vysoké množství zabitých ptáků a létajících savců v blízkosti větrné elektrárny a „hyzdění“ krajinného rázu. Tyto výtky jsou však mnohdy přehnané a výzkum v dané oblasti dokázal, že větrné elektrárny dodržují hladinu hluku na zákonem stanovené úrovni, stejně tak i množství avifauny, které uhynie zásahem větrné elektrárny není velké. Problematika krajinného rázu je subjektivního charakteru a nelze prokázat výzkumem, jaký vliv bude mít výstavba větrné elektrárny na vzhled krajiny. Přes tyto výtky a nepříznivý větrný potenciál by však bylo možné navýšit podíl větrné energie na celkové energii získávané z obnovitelných zdrojů. Pro navýšení podílu větrné energie a tím i navýšení OZE na celkové spotřebě energie by bylo vhodné provést výzkum

vhodnosti umístění větrných elektráren v chráněných místech tam, kde je vysoký větrný potenciál.

V okamžiku, kdy se rozhodne investor či stavebník zahájit výstavbu větrných a vodních elektráren musí v rámci správních, povolovacích řízení získat stavební povolení. Před zahájením stavebního řízení je třeba zajistit stanovisko příslušného správního úřadu v rámci řízení posuzování vlivu záměrů na životní prostředí – EIA (Environmental Impact Assessment). EIA posuzuje vlivy záměrů – v tomto případě vlivy větrných a vodních elektráren na jednotlivé složky životního prostředí. Správním úřadem, který je příslušný vydat stanovisko, jsou MŽP nebo krajský úřad. V českém právním řádu je posuzování vlivů záměrů na životní prostředí součástí zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Tento zákon rozlišuje v příloze č. 1 dvě kategorie. Do první náleží ty záměry, u kterých se požaduje stanovisko EIA. Do druhé pak záleží na úvaze příslušného správního úřadu, zda své stanovisko vydá či ne. Stanovisko dle zákona o posuzování vlivů má procesní povahu, tzn. že musí být vydáno ať pozitivní či negativní, jinak by nemohlo dojít k vydání rozhodnutí v navazujícím řízení. Negativního stanovisko či stanovisko doplněné o omezující podmínky není závazné pro správní orgán rozhodující v daném řízení. Stanovisko samo o sobě není správním rozhodnutím.

V případě výstavby vodní elektrárny je dále zapotřebí, aby si stavebník obstaral povolení s nakládání s vodami. Povolení k nakládání s vodami je správní rozhodnutí, které zakládá práva a ukládá povinnosti fyzickým a právnickým osobám. Příslušným vodoprávním úřadem pro vydání povolení s nakládání s vodami je obecní úřad obce s rozšířenou působností, není – li příslušným krajský úřad. Vodní elektrárna spadá pod pojem vodní dílo, které je definováno zákonem o vodách. Povolení ke zřízení vodního díla vydává příslušný vodoprávní úřad, který plní úlohu speciálního stavebního úřadu. Výstavba větrných elektráren se řídí režimem stavebního zákona, který rozlišuje stavby (větrné elektrárny do výšky 10 m), u kterých postačuje ohlášení, a stavby, u kterých musí proběhnout stavební řízení.

Výše zmíněná správní řízení, která jsou upravena ve více právních předpisech, mohou být překážkou ve výstavbě vodních a větrných elektráren. Velké množství úřadů a prodlužující se lhůty mohou odrazují investory do obnovitelných zdrojů. Bylo by vhodné koncentrovat jednotlivá povolovací řízení a vytvořit jeden kompetentní orgán, který by vydal integrované povolení, zahrnující již stanovisko EIA, dále pak povolení s nakládání s vodami v případě vodních elektráren a hlavně povolení k výstavbě vodních či větrných elektráren. Investoři do výstavby větrných elektráren se setkávají často i s nezájmem a negativním postojem představitelů územních samosprávních celků. Ti jim svým postojem kladou překážky, např. tím, že v územních plánech daného samosprávného celku nepřipraví podmínky pro výstavbu větrné elektrárny. Tím jsou územní samosprávné celky v rozporu s cílem České republiky a i EU v podpoře obnovitelných zdrojů. Bylo by vhodné přesvědčit jak zástupce občanů územních samosprávných celků, tak občany samotné o vhodnosti výstavby větrných elektráren v jejich kraji či obci. Mělo by se postupovat citlivě a to v tom smyslu, že investor do obnovitelných zdrojů by měl důkladně prozkoumat přírodní podmínky daného kraje či obce a využil tak co nejefektivněji výhod obnovitelných zdrojů s co nejmenším vlivem na životní prostředí. V případě větrných elektráren by bylo pro zvýšení podílu na energii získávané z obnovitelných zdrojů vhodné najít kompromis pro výstavbu na územích s vysokým větrným potenciálem, kdy tato území jsou zákonem chráněné národní parky či krajinné oblasti.